

Введення в фармакологію. Загальна рецептура

Зав. кафедрою фармакології
проф. Волощук Наталія Іванівна

Фармакологія –

це медико-біологічна наука, яка за допомогою експериментальних досліджень (на тваринах) та клінічних досліджень (*на людях: здорових, хворих*) вивчає дію лікарських засобів (ЛЗ) на організм, механізми взаємодії ЛЗ та організма

Задачі фармакології

- **приймає** участь в створенні лікарських препаратів.
- **встановлює** дію та вивчає механізми дії лікарських засобів та ін. біологічно активних речовин на організм людини та тварини.
- **досліджує** механізми взаємодії ЛЗ та організму тобто фармакодинаміку та фармакокінетику препаратів в експерименті та клінічній практиці.
- **визначає** та науково **обґрунтовує** протипокази та покази до застосування ЛЗ з метою лікування, профілактики та діагностики захворювань.

Науки про ліки

ФАРМАКОЛОГІЯ -

**«... Частина медичної
науки про
дію та застосування
лікарських засобів»**

В. Даль (словник)

ФАРМАЦІЯ -

**«(фармацевтика) —
наука про
ВИГОТОВЛЕННЯ та
розпізнавання ліків»**

В. Даль (словник)

науки про ліки

ФАРМАКОЛОГІЯ

ФАРМАЦІЯ

Загальна рецептура

Фармакогнозія

**Загальна
фармакологія**

**Спеціальна
фармакологія**

**Фармацевтична
хімія**

**Фармацевтичний
аналіз**

**Фармацевтична
технологія**

**Організація і
економіка
фармації**

**Клінічна
фармакологія**

Загальна класифікація лікарських засобів

Засоби, що впливають на периферичну нервову систему

Засоби, що впливають на виконавчі органи

Засоби, що впливають на центральну нервову систему

Засоби для боротьби із збудниками інфекційних захворювань

Засоби, що впливають на метаболічні процеси

Організація навчального процесу на кафедрі фармакології відбувається у відповідності до програми з навчальної дисципліни «Фармакологія» для вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, згідно якої метою викладання є формування у студентів теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо основних принципів обґрунтування раціонального і безпечного для здоров'я людини застосування лікарських засобів з метою лікування і профілактики захворювань, що дозволить підготувати студентів до подальшої практичної діяльності.

Для успішної самостійної та аудиторної роботи студентів, на кафедрі підготовлено робочий зошит

Міністерство охорони здоров'я України

Вінницький національний медичний університет
імені М. І. Пирогова

Н.І. Волошук, О.М. Денисюк, Г.І. Степанюк, Н.І. Іванова, В.В.
Данильчук, О.С. Пашинська, О.П. Драчук, О.І. Альчук, О.В. Шевчук, А.
В. Саєнко, І.В. Таран, О.В. Грималовська, О.Б. Орленко

ФАРМАКОЛОГІЯ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ТА СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТІВ

Під загальною редакцією професора Н.І. Волошук

_____ГРУПИ_____КУРСУ_____ФАКУЛЬТЕТУ

П.І.Б. _____

_____ навчальний рік

Вінниця – 2020

Для підготовки до практичного заняття (самостійна робота студента) у робочому зошиті по кожній темі представлено наступні матеріали :

- Перелік основних термінів та визначень.
- Таблиця основних перпаратів із зазначенням їх міжнародної непатентованої назви (діюча речовина), латинської назви та деяких торгівельних назв, а також основних форм випуску та відповідних способів застосування.
- Теоретичні питання, на які необхідно звернути увагу при опануванні теоретичного матеріалу. В питаннях зазначено лікарські засоби, які обов'язкові до вивчення.
- **Препарати, що позначені зірочкою (*), на момент створення робочого зошиту не зареєстровані в Україні, проте зустрічаються в іноземних навчальних матеріалах та тестових системах.**
- Комплекс завдань для самоконтролю отриманих знань: завдання на виписування лікарських засобів в різних лікарських формах, фармакотерапевтичні задачі, тестові завдання та ситуаційні задачі різного рівня складності, які дозволять студенту самостійно оцінити ступінь засвоєння матеріалу з теми.
- Список рекомендованої літератури (базова та допоміжна література) із зазначеними сторінками, а також електронні ресурси.

Список рекомендованої літератури

Базова література

- Фармакологія. Підручник для студентів медичних факультетів / І. С. Чекман, Н. О. Горчакова, Л. І. Казак [та ін.] – Вінниця, Нова книга, 2017. – 784 с.
- Фармакологія. Підручник для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів / І. С. Чекман, В. М. Бобирьов, В. Й. Кресюн [та ін.] – Вінниця : Нова книга, 2014. – С. 432 с.
- Фармакологія в помощь студенту, провизору и врачу : учебник-справочник / С. М. Дроговоз, С. Ю. Штрыголь, Е. Г. Щекина. – Х.: Титул, 2018. – 640 с.
- Фармакологія. Курс лекцій. / за ред. проф. Н.І. Волощук. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – 512 с.
- Фармакологія. Підручник / К. А. Посохова, М. П. Скакун – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. – 740 с.
- Лікарська рецептура / Л. Т. Киричок [та ін.] – Харків: Гриф, 2003. – 224 с.

Допоміжна література

- Скакун М.П., Посохова К.А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2018. - 608 с.
- Основи лікарської рецептури : навч. посібник / за ред. К. А. Посохової, О. М. Олещук. - Тернопіль: ТДМУ. – 2015. – 92 с.
- Медична рецептура: Навчальний посібник / Т. О. Дев'яткіна, Е. Г. Колот, Р.В.Луценко. – 2013. – 104 с.
- Ермоленко Т. И., Киричек Л. Т. Врачебная рецептура: учеб. пособие для студентов мед. и фарм. учеб. заведений III-IV уровней аккредитации. – 2-е изд., доп. и перераб. – Х. : ТОВ «Планета-принт», 2017. – 136с.
- Харкевич Д. А. Фармакология. - Москва: ГЭОТОР-МЕДИА, 2017. - 750с.
- Лук'янчук В. Д. Механізми дії лікарських засобів. – Луганськ, 2010. – 120 с.
- Дроговоз С.М., Гудзенко А.П., Бутко Я.А. Побочное действие лекарств: учебник-справочник. – Х.: «СИМ», 2010. – 480 с.
- Фармакология – Cito! (Фармакология. Логика.): учебник для вузов / Под ред. С. М. Дроговоз. – Харьков: СИМ, 2016. – 236 с.
- Дроговоз С.М., Щокіна К.Г. Фармакологія на долонях. – Харків, 2009. – 112 с.
- Нил М. Дж. Наглядная фармакология – М. : ГОЕТАР МЕДИЦИНА, 1999. – 104 с.
- Справочник по антимикробной терапии / Под. ред. Р.С. Козлова, А.В. Дехнича. – Смоленск, 2010 – 416 с.
- Зозуля І.С., Мартинюк В.Ю., Майструк О.А. Нейропротектори, ноотропи, нейрометиболіти в інтенсивній терапії уражень нервової системи– Київ: Інтермед, 2005. – С. 7–21; 26–127.
- Галенко-Ярошевский П. А., Чекман И. С., Горчакова Н. А. Очерки фармакологических средств метаболической терапии. – М: Медицина, 2001. – 239 с.
- Головенко Н. Я. Кравченко И. А. Биохимическая фармакология препаратов. – Одесса: Экология, 2007. – 360 с.
- Кресюн В. И., Бажора Ю. И. Фармакокинетические основы взаимодействия организма и лекарств. – Одесса: Одеский медуниверситет. 2007. – 163 с.

- **Basic & Clinical Pharmacology / Bertram G. Katzung, Susan B. Masters, Anthony J. Trevor. – McGraw Hill Lange – P. 1245**
- **Lippincott's Illustrated Reviews: Pharmacology / Richard A. Harvey, Pamela C. Champe. – Wolters Kluwer – 2015. – 680p.**
- **Bertram G. Katzung. Basic and Clinical Pharmacology. – 2001**
- **Godovan V.V. Pharmacology in pictures and schems. – Odessa : The Odessa National Medical University, 2011. – 272 p.**
- **Pharmacology: textbook / D. A. Kharkevitch. – М. : ГОЭТАР-Медиа, 2017. – 686 p.**
- **Medical pharmacology / K.D Tripathi. – Jaypee Brothers Medical Publishers (P) LTD – P. 940**
- **Pharmacology / H. B. Rang, J. M. Ritter, R. J. Flower, G. Ytnderson. – Esriver LTD, 2016. – P. 530-536.**

**Адреса сайту кафедри: www.vntmu.edu.ua /
кафедри / кафедри теоретичного профілю /
кафедра фармакології / студенту**

На сайті зазначені

- ✓ Календарні плани практичних занять та лекцій,**
- ✓ Методичні рекомендації до самостійної аудиторної та позааудиторної роботи,**
- ✓ Лекційний матеріал,**
- ✓ Тестові завдання з бази КРОК-1 українською та англійською мовами**
- ✓ Матеріали для підготовки до підсумкових занять та іспиту.**
- ✓ Матеріали для дистанційного навчання**
- ✓ Об'яви**

Загальна рецептура. Тверді та м'які лікарські форми

Прізвище, ініціали та вік хворого _____

Назва та кількість виписаних лікарських засобів _____

Рецепт № _____

" ____ " _____ 20__ р.
(дата виписування рецепта)

лінія відрізу

ФОРМА
рецептурного бланка № 1 (Ф-1)
для виписування лікарських засобів і виробів медичного призначення, що відпускаються
за повну вартість, безоплатно або з доплатою

Найменування закладу охорони здоров'я або прізвище, ім'я, по батькові Ф ОП _____

Місцезнаходження закладу охорони здоров'я або Ф ОП* _____

Код за ЄДРПОУ / Реєстраційний номер
облікової картки платника податків** _____

Реквізити ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики
або рішення органу ліцензування про видачу ліцензії на провадження
господарської діяльності з медичної практики

Медична документація ф-1

РЕЦЕПТ № _____

" ____ " _____ 20__ р.
(дата виписування рецепта)

дорослий, дитячий (по потрібне підкреслити)

За повну вартість

Безоплатно

джерело фінансування _____

З доплатою

джерело фінансування _____

Прізвище, ініціали та вік хворого _____

Номер карти амбулаторного чи стаціонарного хворого _____

Прізвище та ініціали лікаря _____

I Rp:

I

I

I Rp:

I

I

I Rp:

I

I

Додаткова інформація _____

Підпис та особиста печатка лікаря _____

Рецепт дійсний протягом 1 місяця

Примітка. Номер бланка зазначається друкарським способом.

* Місце проживання (місце провадження діяльності) Ф ОП.

** Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відлітку у паспорті, зазначаються серія (за наявності) та номер паспорта.

ФОРМА
спеціального рецептурного бланка № 3 (Ф-3)
для виписування наркотичних та психотропних лікарських засобів

Найменування закладу охорони здоров'я або прізвище, ім'я, по батькові ФОП _____
Місцезнаходження закладу охорони здоров'я або ФОП* _____
Код за ЄДРПОУ / Реєстраційний номер облікової картки платника податків** _____

Реквізити ліцензії на провадження господарської
діяльності з медичної практики
або рішення органу ліцензування
про видачу ліцензії на провадження
господарської діяльності з медичної практики

Медична документація ф.

РЕЦЕПТ

Серія № _____ " ____ " _____ 20__ року

Прізвище, ініціали та вік хворого _____

Номер карти амбулаторного чи стаціонарного хворого _____

Прізвище та ініціали лікаря _____

I Rp:

I

I

Місце для позначки _____

Підпис лікаря

Особиста печатка лікаря

Рецепт дійсний протягом 10 днів
Рецепт залишається в аптеці

Примітка. Серія та номер бланка зазначаються друкарським способом.

* Місце проживання (місце провадження діяльності) ФОП.

** Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті, зазначаються серія (за наявності) та номер паспорта.

Тверді та м'які лікарські форми

Термін	Визначення
<i>Рецепт</i>	- це письмове звернення лікаря до фармацевта про виготовлення та відпуск певного лікарського засобу певній особі із зазначенням дози та способу його застосування. Виписуються на рецептурних бланках (паперовий або електронний)
<i>Лікарська сировина</i>	- це матеріал бактеріального, рослинного, тваринного, мінерального, синтетичного походження, з якого виготовляють лікарські препарати.
<i>Лікарська речовина</i>	- окрема хімічна сполука або біологічно активна речовина, яка при введенні в організм здатна запобігати виникненню захворювання, змінювати перебіг патологічного процесу, нормалізувати функцію і сприяти швидкому видужанню.
<i>Лікарський засіб</i>	- речовина або суміш речовин з установленною фармакологічною активністю, дозволений до застосування уповноваженим органом (ДЕЦ МОЗ України) для профілактики, діагностики і лікування захворювань
<i>Лікарська форма</i>	- це стан, наданий лікарському засобу, зручний для застосування, і за якого досягається потрібний лікувальний ефект
<i>Лікарський препарат</i>	- це лікарський засіб у вигляді певної лікарської форми готовий до реалізації і застосування
<i>Порошок (pulvis, -eris)</i>	- тверда лікарська форма для внутрішнього, зовнішнього або ін'єкційного (після розчинення у відповідному розчиннику) застосування, яка складається з однієї або кількох подрібнених речовин і має властивості сипучості.
<i>Таблетка (tabletta, -ae)</i>	- тверда дозована лікарська форма, що виготовляється шляхом пресування лікарських речовин або їх суміші з допоміжними речовинами (цукор, молочний цукор, глюкоза тощо).
<i>Драже (dragee, -ee)</i>	- тверда дозована лікарська форма для приймання всередину, яку отримують шляхом нашарування (дражування) лікарських і додаткових речовин на гранули.
<i>Кансула (capsula, -ae)</i>	- це оболонка для інших лікарських форм (дозованих порошків, рідких лікарських речовин та ін.) для прийому всередину, яка дозволяє уникнути відчуття неприємних смаку, запаху, подразнюючої дії на слизові, пошкоджуючого впливу дії на зуби.

<p>Мазь (<i>unguentum, i</i>)</p> <p>Паста (<i>pasta, ae</i>)</p> <p>Лінімент (<i>Linimentum, i</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - м'яка недозована лікарська форма для зовнішнього застосування в'язкої консистенції, яка складається з діючої речовини і мазевої основи. - м'яка недозована лікарська форма для зовнішнього застосування тістоподібної консистенції, яка складається з діючої речовини і мазевої основи, з вмістом 25-65% порошкоподібних речовин (густа мазь), практично не всмоктується. - м'яка недозована лікарська форма для зовнішнього застосування, яка складається з діючої речовини і мазевої основи (як правило, рослинні олії) та розріджується при температурі тіла (рідка мазь). Серед лініментів можуть бути рідини типу прозорих сумішей, драглистих сумішей, емульсій, суспензій.
<p>Гель (<i>Gel, geli</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прозора м'яка лікарська форма для зовнішнього застосування в'язкої консистенції, має рН близький до рН шкіри, швидко і рівномірно розподіляється, всмоктується в глибинні шари шкіри і слизових. Містить ефір, який випаровуючись дещо охолоджує.
<p>Крем (<i>Crema, - oris</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - м'яка недозована лікарська форма для зовнішнього застосування, складається з діючої речовини, мазевої основи і значної кількості води, має менш в'язку (напіврідку) консистенцію, ніж мазь. Володіє зволожуючим ефектом.
<p>Супозиторії (<i>Suppositorium, ii</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - дозована лікарська форма для застосування в порожнинах тіла, має тверду консистенцію при кімнатній температурі й розплавляється при температурі тіла.

Алгоритм виписування твердих ЛФ в рецептах

Лікарська форма	Алгоритм	Приклад
Порошок простий недозований	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) D. S. Сигнатура.	Rp.: Magnesii sulfatis 30,0 D. S. Розмішати в півсклянки води і випити.
Порошок складний недозований	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Лікарська речовина __ (маса в г) M. f. pulv. D. S. Сигнатура.	Rp.: Natrii hydrocarbonatis 10,0 Magnesii oxydi 20,0 M. f. pulv. D. S. Приймати по 1 ч. л. при печії.
Порошки дозовані офіційні	Rp.: «Назва порошку» N. __ D. S. Сигнатура.	Rp.: «Fervex» N. 8 D. S. Вміст пакету розчинити в 1 скл. гарячої води і випити на ніч
Порошок простий дозований (маса лікарської речовин 0,1 – 1,0)	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) D. t. d. N. __ S. Сигнатура.	Rp.: Analgini 0,5 D. t. d. N. 10 S. Приймати по 1 порошку при болю.
Порошок складний дозований	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Лікарська речовина __ (маса в г) M. f. pulv. D. t. d. N. __ S. Сигнатура.	Rp.: Papaverini hydrochloridi 0,02 Anaesthesini 0,3 M. f. pulv. D. t. d. N. 12 S. Приймати всередину по 1 порошку тричі на день після їди
Присипка проста (скорочений спосіб виписування)	Rp.: Asp. Лікарська речовина __ % - __ (маса в г) D. S. Сигнатура.	Rp.: Asp. Zinci oxydi 50% - 50,0 D. S. Присипати уражену ділянку шкіри 3 р/д
Присипка проста (розгорнутий спосіб виписування)	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Наповнювач ad __ (маса в г) M. f. pulv. subtiliss. D. S. Сигнатура.	Rp.: Zinci oxydi 25,0 Talci ad 50,0 M. f. pulv. subtiliss. D. S. Присипати уражену ділянку шкіри 3 р/д
Присипка складна	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Лікарська речовина __ (маса в г) Наповнювач ad __ (маса в г) M. f. pulv. subtiliss. D. S. Сигнатура.	Rp.: Zinci oxydi 25,0 Anaesthesini 5,0 Talci ad 100,0 M. f. pulv. subtiliss. D. S. Присипати уражену ділянку шкіри 2 р/д

Таблетки (розгорнутий спосіб виписування)	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) D. t. d. N. __ in tab. S. Сигнатура.	Rp.: Furosemidi 0.04 D. t. d. N. 10 in tab. S. Приймати по 1 таб. зранку
Таблетки (скорочений спосіб виписування)	Rp.: Tab. Лікарська речовина __ (маса в г) N. __ D. S. Сигнатура.	Rp.: Tab. Furosemidi 0.04 N. 10 D. S. Приймати по 1 таб. зранку
Капсули прості (скорочений спосіб виписування)	Rp.: Caps. Лікарська речовина __ (маса в г) N. __ D. S. Сигнатура.	Rp.: Caps. Doxycyclini hydrochloridi 0,1 N. 10 D. S. Приймати в перший день 2 капсули, далі по 1 капсулі в день
Драже	Rp.: Drag. Лікарська речовина __ (маса в г) N. __ D. S. Сигнатура.	Rp.: Drag. Ac. Ascorbici 0,05 N. 50 D. S. Сигнатура.
Гранули недозовані	Rp.: Gran. Лікарська речовина __ (маса в г) D. S. Сигнатура.	Rp.: Gran. Blemareni 200,0 D. S. По 1 мірній ложці розчиняти в 1 стакані води пити 3 р/д.

Алгоритм виписування м'яких ЛФ в рецептах

<p>Мазь проста (розгорнутий спосіб виписування)</p>	<p>Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Vaselini __ (маса в г) M. f. ung. D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Anaesthesini 0,5 Vaselini 50,0 M. f. ung. D. S. Змащувати пошкоджену ділянку шкіри 2 р/д.</p>
<p>Мазь проста (скорочений спосіб виписування)</p>	<p>Rp.: Ung. Лікарська речовина __% - __ (маса в г) D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Ung. Anaesthesini 1% - 50,0 D. S. Змащувати уражену ділянку шкіри 3 р/д.</p>
<p>Мазь складна</p>	<p>Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Лікарська речовина __ (маса в г) Vaselini __ (маса в г) M. f. ung. D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Methyluracili 2,5 Furacilini 0,1 Vaselini 50,0 M. f. ung. D. S. Наносити на уражену ділянку шкіри 2 р/д.</p>
<p>Мазь офіційна або мазь з «комерційною» назвою</p>	<p>Rp.: Ung. Назва препарату __ (маса в г) D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Ung. Zinci 20,0 D. S. Наносити на уражену ділянку шкіри 1 раз на добу.</p>
<p>Паста (розгорнутий спосіб виписування) *- додається, якщо частка діючої речовини менше 25</p>	<p>Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Talci* __ (маса в г) Vaselini ad __ (маса в г) M. f. pasta D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Ac. Salicylici 0,5 Talci 12,0 Vaselini ad 25,0 M. f. pasta D. S. Накладати на уражені ділянки шкіри 2 р/д.</p>
<p>Паста проста (скорочений спосіб виписування)</p>	<p>Rp.: Past. Лікарська речовина __% - __ (маса в г) D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Pastae Anaesthesini 5% - 50,0 D. S. Прикладати до пошкоджених ділянок шкіри</p>

<p>Гель</p> <p>Крем</p> <p>Лінімент (скорочена форма)</p>	<p>Rp.: Geli Лікарська речовина ___% - ___ (маса в г) D. S. Сигнатура.</p> <p>Rp.: Crem. Лікарська речовина ___% - ___ (маса в г) D. S. Сигнатура.</p> <p>Rp.: Lin. Лікарська речовина ___% - ___ ml D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Geli Diclofenac sodii 1% - 40,0 D. S. Нанести на уражений суглоб</p> <p>Rp.: Crem. Lamisils 1% - 15,0 D. S. Наносити на шкіру 3 р/д</p> <p>Rp.: Lin. Polyvidonum-iodi 10% - 30 ml D. S. Втирати в уражену ділянку шкіри 1 раз на добу.</p>
<p>Лінімент (розгорнута форма)</p>	<p>Rp.: Лікарська речовина ___ ml Ol. Назва олії ___ ml M. f lin. D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Chloroformii 20 ml Ol. Hyoscyami 40 ml M. f lin. D. S. Втирати в шкіру ураженого суглоба 1 раз на добу.</p>
<p>Пластир дозований (трансдермальна терапевтична система)</p>	<p>Rp.: Em pl. Лікарська речовина __ (маса в г) N. __ D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Em pl. Estradioli 0,004 N. 6 D. S. Наклеювати на шкіру по 1 пластиру 2 рази на тиждень.</p>
<p>Супозиторії (скорочений спосіб виписування)</p>	<p>Rp.: Supp. Лікарська речовина __ (маса в г) N. __ D. S. Сигнатура.</p>	<p>Rp.: Supp. Meloxicami 0,015 N. 12 D. S. Вводити по 1 супозиторію в пряму кишку 1 раз на добу.</p>

Рідкі лікарські форми

Термін	Визначення
<i>Розчин</i> (<i>solutio, -onis</i>)	- універсальна рідка лікарська форма, що призначена для зовнішнього, внутрішнього або парентерального (ін'єкційного) застосування, складається з діючої речовини і розчинника (вода, спирт, ефір, олія тощо).
<i>Розчин для ентерального застосування</i>	- вводиться per os або в шлунок та в 12-палу кишку за допомогою зонда або per rectum. Дозуються ложками, мірними стаканчиками, краплями
<i>Розчин для зовнішнього застосування</i>	- наноситься на шкіру або слизові оболонки (краплі, аплікації, примочки, полоскання, спринцювання тощо), можуть бути водними, спиртовими, олійними, гліцерinovими.
<i>Розчин для ін'єкцій</i>	- вводиться парентерального (підшкірно, внутрішньом'язво, внутрішньовенно, внутрішньоартеріально, субарахноїдально, порожнин), має бути стерильним, апірогенними, стійкими, не мошкоджувати тканини, у великих кількостях – ізотонічним.
<i>Сироп лікарський</i> (<i>Sirupus, -i</i>)	- рідка лікарська форма, призначена для внутрішнього застосування, є густуватою, прозорою солодкою рідиною, лікарська речовина розчинена в концентрованому розчині цукру.
<i>Суспензія</i> (<i>Suspensio, -ionis</i>)	- рідка лікарська форма, призначена для зовнішнього, внутрішнього або ін'єкційного застосування, в якій тверда подрібнена нерозчинна лікарська речовина знаходиться в рідині. Як ін'єкції суспензії можна вводити внутрішньо м'язовий або в порожнині тіла.
<i>Аерозоль</i> (<i>Aerosolum, -i</i>)	- дисперсна система, в яким дисперсійним середовищем є повітря, газ або суміш газів, а дисперсною фазою - частинки твердих або рідких лікарських речовин, використовується для інгаляцій, сублінгвально або зовнішньо

<p>Настій (<i>Infusum, -i</i>)</p>	<p>- рідка лікарська форма, призначена для зовнішнього і внутрішнього застосування, є водною витяжкою з рослинної лікарської сировини. Готують з м'яких частин рослин, а також сировини, що містить нестійкі летючі речовини (ефірні масла).</p>
<p>Відвар (<i>Decoctum, -i</i>)</p>	<p>- рідка лікарська форма, призначена для зовнішнього і внутрішнього застосування, є водною витяжкою з рослинної лікарської сировини. Готують з твердих частин рослинної сировини.</p>
<p>Настоянка (<i>Tinctura, -ae</i>)</p>	<p>- рідка лікарська форма для внутрішнього і зовнішнього застосування, є спиртовою витяжкою з рослинної сировини, виготовляють без нагрівання і видалення екстрагенту. Для виготовлення настоянок використовують спирт етиловий, ефір, водно-спиртові та спирто-ефірні суміші.</p>
<p>Екстракт (<i>Extractum, -i</i>)</p>	<p>- офіційна лікарська форма для зовнішнього і внутрішнього застосування, є концентрованою витяжкою з лікарської сировини. Залежно від консистенції розрізняють рідкий (<i>fluidum</i>), густий (<i>spissum</i>) і сухий (<i>siccum</i>).</p>

Алгоритм виписування рідких ЛФ у рецептах

Лікарська форма	Алгоритм	Приклад
Розчин для зовнішнього застосування (скорочений спосіб виписування)	Rp.: Sol. Лікарська речовина __% - __ml D. S. Сигнатура	Rp.: Sol. Chlorhexidini bigluconatis 0,05% - 100 ml. D.S. Обробити рану, прикрити серветкою, змоченою в розчині.
Розчин для зовнішнього застосування (розгорнутий спосіб)	Rp.: Лікарська речовина __ (маса в г) Aq. destill. ad __ ml M. D. S. Сигнатура.	Rp.: Chlorhexidini 1,0 Aq. destill. ad 100 ml. M. D. S. Промивати рану 2 р/д.
Розчин спиртовий для зовнішнього застосування	Rp.: Sol. Лікарська речовина spirstuosae __% - __ ml D. S. Сигнатура	Rp.: Sol. Chlorhexidini bigluconatis spirituosaе 0,5% - 50 ml D. S. Тампон, змочений розчином, накласти на уражену ділянку шкіри на 5 хв 1 раз на добу.
Краплі очні	Rp.: Sol. Лікарська речовина __% - __ ml D. S. Очні краплі! Сигнатура.	Rp.: Sol. Pilocarpini hydrochloridi 2% - 10 ml D. S. Очні краплі! По 2 краплі в кожне око 2 р/д.
Ампули з водним розчином	Rp.: Sol. Лікарська речовина __% - __ ml D. t. d. N. __ in amp. S. Сигнатура	Rp.: Sol. Mesatoni 1% 1 ml D. t. d. N. 10 in amp. S. Вводити в/м по 1 мл.
Ампули з олійним (або спиртовим) розчином	Rp.: Sol. Лікарська речовина oleosae (або spirituosaе) __% - __ ml D. t. d. N. __ in amp. S. Сигнатура	Rp.: Sol. Progesteroni oleosae 1% 1 ml D. t. d. N. 10 in amp. S. Вводити по 1 мл в/м
Ампули для ін'єкцій (з рідиною в чистому вигляді)	Rp.: Лікарська речовина __ ml (або ОД) D. t. d. N. __ in amp. S. Сигнатура.	Rp.: Oxytocini 1 ml (5 ОД) D. t. d. N. 5 in amp. S. Вводити п/ш по 2 мл при післяпологовій кровотечі.
Флакони для ін'єкцій	Rp.: Лікарська речовина __ ml (або ОД або г) D. t. d. N. __ S. Сигнатура.	Rp.: Heparini 5 ml (1 ml - 5000 ОД) D. t. d. N. 10 S. Вводити в/в крап. по 1 мл в 100 мл 0,9% розчину NaCl 1 р/д Rp.: Cefotaximi 1,0 D. t. d. N. 10 S. В/м глибоко по 1 г 2 р/д, розчинивши в 4 мл 2% р-ну лідокаїну.

<p>Настій (виписують скороченим способом)</p> <p>Відвар (виписують скороченим способом)</p>	<p>Рр.: Inf. частина рослини Назва рослини __ (масаж) - __ ml D. S. Сигнатура.</p> <p>Рр.: Dec. частина рослини Назва рослини __ (масаж) - __ ml D. S. Сигнатура.</p>	<p>Рр.: Inf. herbae Thermopsisidis 0,6-180 ml D. S. По 1 столовій ложці 6 разів на день.</p> <p>Рр.: Decocti corticis Quercus 20,0-200 ml D. S. Для полоскання рота.</p>
<p>Настойка</p> <p>Екстракт (рідкий)</p>	<p>Рр.: T-rae Назва рослини __ ml D. S. Сигнатура.</p> <p>Рр.: Extr. Назва рослини fluidi __ ml D. S. Сигнатура.</p>	<p>Рр.: T-rae Valerianae 25 ml D. S. По 25 крап. на прийом 4 р/д</p> <p>Рр.: Extr. Frangulae fluidi 20 ml D. S. По 20 крапель 3 р/д.</p>
<p>Аерозоль</p>	<p>Рр.: Aer. Лікарська речовина __ ml (або N.1) D. S. Сигнатура</p>	<p>Рр.: Aer. Becotid 15 ml D. S. По 1 інгаляції 2 р/д.</p>